

Opinia z inicjatywy własnej Komitetu Regionów „Polityka leśna: Cele 20-20-20”

(2010/C 141/09)

KOMITET REGIONÓW

- Ocenia pozytywnie szereg działań i inicjatyw politycznych UE, które w efekcie zobowiązują państwa członkowskie do uzgadniania elementów ich krajowej polityki leśnej z celami UE.
- Zwraca uwagę na duży potencjał sektora leśnego i drzewnego w realizacji celów UE na rok 2020 i sądzi, że należy dokładniej rozważyć możliwość wykorzystania dochodów z systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) na potrzeby wspierania inicjatyw w tym zakresie.
- Podkreśla znaczenie promowania wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.
- Wysoko ocenia inicjatywy UE ograniczające wylesienia i degradację lasów. Zwraca uwagę na to, że w skład biomasy pozyskiwanej w UE wchodzi drobny chrust i masa zielona drzew, które zawierają blisko 90 % rezerwuaru mikroelementów pobieranych przez rośliny w trakcie asymilacji i budowy masy drzewnej. Zbyt duży ich udział może wywołać wyjąłowanie siedlisk.
- W pełni akceptuje zachęcanie do wykorzystywania drewna i innych produktów leśnych pochodzących z lasów zarządzanych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to w szczególności energii i surowców. Zachęca do rozważenia na poszczególnych szczeblach decyzyjnych ewentualnej daty wprowadzenia obowiązkowej certyfikacji na terenie UE.
- Zaleca wspieranie regionów wprowadzających leśną politykę zrównoważonego rozwoju, która służy łagodzeniu zmian klimatu: zachęty dla podmiotów gospodarczych w formie ulg podatkowych, partycypowanie w kosztach innowacji, preferencyjne umowy na zakup artykułów produkcji leśnej, pomoc techniczna i technologiczna, a także partycypacja w ponoszonych kosztach na rzecz ochrony środowiska.

Sprawozdawca: Adam BANASZAK (PL/UEN-EA), radny Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

Podstawowe rekomendacje

1. Zauważa, że lasy przeciwdziałają zmianom klimatu, magazynują bowiem ponad połowę światowych zasobów dwutlenku węgla w biomasie, co oznacza, że ich degradacja oraz deforestacja obszarów jest zagrożeniem dla środowiska i klimatu. Wiąże się to z bezwzględną koniecznością prowadzenia zrównoważonej polityki leśnej.

2. Uważa, że naturalne ekosystemy cechują się delikatną równowagą, a różnorodność gatunkowa roślin i zwierząt ma żywotne znaczenie dla naszego zdrowia i dobrego samopoczucia. Lasy rodzime i naturalne są istotnymi siedliskami i powinny być zarządzane zgodnie z przepisami w zakresie leśnictwa i z przepisami regionalnymi. Dlatego państwa członkowskie i regiony powinny mieć możliwość podjęcia decyzji zabraniającej sadzenia zmodyfikowanych genetycznie gatunków drzew i roślin.

3. Przyjmuje z zadowoleniem, że Komisja Europejska propaguje wykorzystanie biomasy leśnej do wytwarzania energii i wspiera takie działania poprzez Stały Komitet ds. Leśnictwa, co owocuje wzrostem – choć nadal zbyt niskim – udziału tego paliwa w produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Zwraca jednocześnie uwagę na to, że w skład biomasy pozyskiwanej w UE wchodzi drobny chrust i masa zielona drzew, które zawierają blisko 90 % rezerwuaru mikroelementów pobieranych przez rośliny w trakcie asymilacji i budowy masy drzewnej. Zbyt duży ich udział może wywołać wyjałowienie siedlisk. Należy to uwzględnić także przy wyborze metod pozyskiwania drewna. Na problematycznych, już ubogich w składniki odżywcze siedliskach leśnych powinno się pozostawiać gałęzie i czuby drzew w miejscu wyrębu lub w drzewostanie.

4. Zwraca uwagę na duży, lecz wciąż nie do końca wykorzystany potencjał sektora leśnego i drzewnego w realizacji celów UE na rok 2020, w szczególności na możliwość dużo większego wzrostu wykorzystania biomasy leśnej jako surowca i materiału oraz w produkcji energii, w tym zwłaszcza z plantacji szybko rosnących drzew. Stwierdza, że wykorzystanie drewna do celów energetycznych i jako materiału przeciwdziałania zmianom klimatu dzięki magazynowaniu dwutlenku węgla (w wyrobach z drewna), mniejszemu zużyciu energii potrzebnej do produkcji w porównaniu z innymi materiałami budowlanymi, oszczędności energii potrzebnej do ogrzewania w zimie i do chłodzenia w lecie (drewniane materiały izolacyjne) oraz zastępowaniu kopalnych źródeł energii w produkcji energii cieplnej i elektrycznej (paliwo drzewne, termiczne wykorzystanie drewna z odzysku). Należy dokładniej rozważyć możliwość wykorzystania dochodów z systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) na potrzeby wspierania takich właśnie lub innych inicjatyw w tym zakresie.

5. Uważa, że konieczne jest zwiększenie w sposób racjonalny dynamiki leśnictwa, by zintensyfikować produkcję drewna użytkowego, co jednocześnie doprowadzi do zwiększenia produkcji drewna energetycznego.

6. Zauważa brak wspólnej polityki leśnej, niemniej jednak pozytywnie ocenia przyjęcie na lata 2007–2011 planu działań gospodarki leśnej UE jako właściwego kierunku działań Komisji Europejskiej. Jednocześnie zaleca niezwłoczne rozpoczęcie prac nad ujęciem w ramy prawne i strukturalne działań międzysektorowych Komisji Europejskiej dotyczących lasów, umożliwiającymi skoordynowanie działań w tym zakresie po roku 2011. Poza opracowaniem planu działań na kolejne lata można by było powołać unijny organ koordynujący politykę leśną UE.

7. Wspiera informowanie i szkolenie właścicieli lasów w dziedzinie możliwości związanych z leśnictwem prowadzonym zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, a więc uwzględniającym zarówno ochronę różnorodności biologicznej, jak i uprawę drzew wysokiej jakości oraz plantacyjną uprawę drzewiastych gatunków szybko rosnących wykorzystywanych do celów energetycznych. Wzywa także do udzielenia im wszechstronnego wsparcia, zarówno finansowego, jak i w zakresie doradztwa.

8. Popiera badania i inicjatywy naukowo-badawcze zmierzające w kierunku nowoczesnych technologii pozwalających na pozyskiwanie i wyrób drewna w sposób mniej oddziałujący na środowisko (również z plantacji leśnych prowadzonych w celu uzyskania drewna energetycznego) niż metody tradycyjne, jak również takich, które umożliwiając zrównoważony rozwój, obniżają koszty zarządzania.

9. Przyjmuje z zadowoleniem i uznaje efekty istniejących dobrowolnych systemów certyfikacji. Popiera zachowanie dobrowolnej certyfikacji, oraz zaleca jej szerokie wsparcie innymi instrumentami, w tym finansowymi. W późniejszym czasie certyfikacja może stać się narzędziem, które przyczyni się do zahamowania napływu drewna i produktów nielegalnego pochodzenia. Proponuje, by rozwiązania te były składową szerszych dążeń w kierunku certyfikacji na skalę ogólnoswiatową. Zaleca, by zgodnie z takimi inicjatywami, jak FLEGT (Egzekwowanie prawa, zarządzanie i handel w dziedzinie leśnictwa), za nielegalne uznać wszelki import i posiadanie drewna wyprodukowanego nielegalnie w krajach spoza UE. Jednocześnie zwraca uwagę, że prawne i ekonomiczne uwarunkowania certyfikacji i Natury 2000 różnią się istotnie w poszczególnych krajach i regionach. Wskazuje ponadto, że certyfikacja produktów z drewna nie zawsze w pełni sprzyja realizacji nadrzędnych celów dotyczących gospodarowania na obszarach chronionych. Zaleca zatem, by regulacje uwzględniały te różnice i wymogi, zgodnie z zasadą pomocniczości i proporcjonalności.

10. Podkreśla znaczenie promowania wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, która poza podstawowymi zadaniami związanymi z produkcją drewna, ma także inne funkcje o dużym znaczeniu dla leśnictwa i dla całej gospodarki, w dziedzinach takich jak: turystyka, dobrostan społeczny, ochrona, rekreacja, łowiectwo, szeroko pojęte użytkowanie runa leśnego oraz pozyskiwanie specyficznych użytków (m.in. żywicy, kory garbarskiej, korka itp.). Wzrost znaczenia gospodarczego tych pozaprodukcyjnych funkcji jest osiągalny przy jednoczesnym zwiększaniu bioróżnorodności siedlisk i pozytywnie wpływa na rozwój obszarów wiejskich.

11. Zwraca uwagę na konieczność współdziałania władz regionalnych i lokalnych w podejmowaniu decyzji dotyczących polityki leśnej UE.

Najefektywniejsze sposoby pozyskiwania biomasy w celach energetycznych

12. Zaleca zdecydowane zwiększenie wsparcia na szczeblu unijnym dla wprowadzania plantacji szybko rosnących drzew hodowanych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju dla celów energetycznych, co aktywizuje obszary wiejskie, tworzy dodatkowy rynek pracy i jest czynnikiem ekonomicznego rozwoju mikroregionu.

13. Mając na uwadze cel 20-20-20, kładzie nacisk na to, by wszystkie państwa członkowskie uczestniczyły w respektowaniu wykorzystania biomasy na cele energetyczne, tak by uzyskać zakładany udział energii odnawialnej w ogólnej produkcji energii. Komitet podkreśla niemniej, że rozwój produkcji drewna energetycznego powinien być również przedmiotem troski regionów zarówno z punktu widzenia podaży paliwa (specjalne zarządzanie lasami w zależności od cech regionów), jak i popytu (zachęta do tworzenia lokalnego rynku paliwa drzewnego przez podmioty publiczne i prywatne danego regionu).

14. Wnosi o dalsze propagowanie wykorzystania biomasy leśnej do wytwarzania energii oraz wspieranie tego działania przez Stały Komitet ds. Leśnictwa, niemniej jednak proponuje, by podjąć działania ograniczające udział w biomase pozyskiwanego drobnego chrustu i masy zielonej drzew.

15. Zwraca uwagę, że zainteresowanie produkcją i wykorzystaniem bioenergii pochodzenia drzewnego będzie uzależnione od warunków gospodarczych w państwach członkowskich, takich jak np. opodatkowanie, a także wysokości dotacji na promowanie wykorzystania paliwa drzewnego i od sposobu ukierunkowania tego wsparcia. Wsparcie takie pomoże przyspieszyć dalszy rozwój obszarów wiejskich i spowoduje zrównoważony rozwój naturalnego środowiska na tym terenie. KR wzywa państwa członkowskie, by swoją polityką fiskalną nie dyskryminowały biopaliw w stosunku do paliw kopalnych.

Zalecane kierunki działań w kontekście „Planu działań na lata 2007–2011”

16. Wysoko ocenia inicjatywy UE ograniczające wylesienia i degradację lasów, co przeciwdziała zmianom klimatu i zmniejszaniu obszarów biorących udział w wiązaniu dwutlenku węgla.

17. Z zadowoleniem obserwuje efekty rozwijanego monitoringu lasów w celu ich ochrony, gdyż stan tych lasów i ich zdrowotność gwarantują wysoki współczynnik absorpcji gazów cieplarnianych i stabilizację klimatu.

18. Zwraca uwagę na coraz lepsze zarządzanie lasami w części państw członkowskich, gdzie respektując gospodarkę zrównoważonego rozwoju oraz wielofunkcyjność obszarów leśnych, a także w celu zapobiegania między innymi pożarom, w sposób racjonalny usuwa się martwą materię organiczną na potrzeby bioenergii, z uwzględnieniem zasad wynikających z certyfikacji i Natury 2000.

19. Ocenia pozytywnie szereg działań i inicjatyw politycznych UE, które w efekcie zobowiązują państwa członkowskie do uzgadniania elementów ich krajowej polityki leśnej z celami UE.

20. Mając na uwadze, że wzrost lesistości zwiększa pochłanianie dwutlenku węgla, a co za tym idzie, wpływa korzystnie na stabilizację klimatu, Komitet Regionów zaleca także, żeby w ramach rozwoju polityki wiejskiej zwiększyć środki przeznaczone na utrzymanie i poprawę istniejących obszarów leśnych oraz na ponowne zalesianie gruntów i związane z tym zabiegi hodowlane. Należy w tym kontekście, aby wsparcia takiego udzielać tylko pod warunkiem, że działania te nie spowodują pogorszenia się różnorodności biologicznej.

21. W pewnych państwach lub regionach UE pożary lasów stanowią największe zagrożenie dla zachowania ich ekosystemów leśnych, składających się z formacji drzewiastych i krzewiastych. Pożary te są spowodowane – poza niesprzyjającymi warunkami meteorologicznymi – nadmiernym zgromadzeniem materiałów palnych wynikającym z braku wykorzystania lub zaniedbania terenów leśnych ze względu na ich niską rentowność. Powoduje to, że powstałe pożary są bardziej intensywne i gwałtowne, a ich ugaszenie jest poważnie utrudnione. Biorąc to pod uwagę, należy propagować i wspierać prowadzenie zapobiegawczej gospodarki leśnej, dzięki której kultury leśne będą bardziej odporne na rozprzestrzenianie się ognia, poprzez prace leśne mające na celu zmniejszenie ilości i zmianę roślinnych materiałów palnych, a także poprzez tworzenie i utrzymywanie przesiek przeciwpożarowych. Pochodzącą z tych prac biomasę odpadową należy przeznaczyć na produkcję energii odnawialnej, przyczyniając się w ten sposób do zmniejszenia emisji CO₂.

22. Z uwagi na dotychczasowe doświadczenia związane z monitorowaniem szkód leśnych powodowanych przez pożary, gradacje szkodliwych owadów, patogenów grzybowych czy ujemnego wpływu powodzi, przez co obniża się stan zdrowotny i żywotność lasu, uważa, że należy zachęcać państwa członkowskie do dalszego rozwoju sieci monitoringu.

23. Zaleca wspieranie państw członkowskich i regionów wprowadzających leśną politykę zrównoważonego rozwoju, która służy łagodzeniu zmian klimatu. Należy preferować krajowe, regionalne i lokalne inicjatywy zmierzające w kierunku wprowadzania zachęt dla podmiotów gospodarczych w formie ulg podatkowych, partycypowania w kosztach innowacji, preferencyjnych umów na zakup artykułów produkcji leśnej, pomocy technicznej i technologicznej, a także partycypacji w ponoszonych kosztach na rzecz ochrony środowiska.

24. Zaleca szerokie promowanie, zwłaszcza w sektorze budownictwa, artykułów produkowanych na bazie surowców drzewnych, które są gwarantem wydłużonego magazynowania węgla absorbowanego w trakcie asymilacji dwutlenku węgla przez drzewostany.

25. Podkreśla zgłaszaną już przez siebie potrzebę istnienia na szczeblu międzynarodowym, unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym dobrze skoordynowanego międzysektorowego podejścia politycznego, które odpowiednio uwzględniałoby rozwój sytuacji na świecie i miało na celu zapewnienie prawdziwie zrównoważonego zarządzania zasobami leśnymi, łączącego strategię łagodzenia zmiany klimatu z działaniami służącymi przystosowaniu się do niej. Wzywa zatem UE, by bardziej zdecydowanie przewodziła społeczności międzynarodowej i zachęca państwa członkowskie do kontynuowania wysiłków mających na celu wypełnienie zobowiązań dotyczących łagodzenia zmian klimatu podjętych w ramach UNFCCC i w protokole z Kioto oraz do wsparcia w przystosowaniu się do skutków zmian klimatu (6. działanie podstawowe programu na lata 2007–2011). Wyraża również zadowolenie, że w ramach UNFCCC Komisja Europejska proponuje stworzenie ogólnosięciowego mechanizmu na rzecz zmniejszenia emisji dwutlenku węgla spowodowanych wylesianiem, opartego na systemie stałego finansowania, i proponuje przeznaczenie znacznej części dochodów z aukcji uprawnień do emisji przewidzianych przez EU ETS na walkę z wylesianiem i degradacją lasów w krajach rozwijających się.

26. Wskazuje na potrzebę dalszego popierania polityki leśnej, gdyż jest ona ściśle powiązana z celem zwiększenia efektywności energetycznej o 20 % do 2020 roku oraz redukcją emisji dwutlenku węgla, na co wpływa duży obszar zajmowany przez lasy, sięgający niemal 35 % powierzchni Europy. W celu osiągnięcia owej efektywności energetycznej należy wspierać wykorzystanie biomasy jako źródła energii termicznej, przedkładając to nad produkcję energii elektrycznej. W tym celu należałoby poczynić starania w związku z rozliczaniem takiego wykorzystania i włączyć je do ogólnych bilansów energetycznych,

jako że stanowi ono najbardziej efektywną formę wykorzystania biomasy.

27. Zwraca uwagę, że konieczne są dalsze działania ograniczające wzrost szkód biotycznych i abiotycznych – w tym pochodzenia antropogenicznego – na lasy, co zostało uwzględnione w planie działań na lata 2007–2011.

28. Zauważa funkcjonowanie wielu dobrych rozwiązań wprowadzonych przez UE, które należy rozwijać, włączając w dyskusje i poszukiwanie nowych pomysłów ekspertów z poszczególnych krajów, zwłaszcza tych, gdzie gospodarka leśna jest najlepsza, oraz reprezentantów władz lokalnych i regionalnych z obszarów, gdzie ta gałąź gospodarki ma istotne znaczenie.

29. Dostrzega dużą rolę w nagłaśnianiu i wskazywaniu problemów leśnictwa całej Europy, w tym UE, przez MCPFE – Ministerialną Konferencję na rzecz Ochrony Lasów w Europie, i zaleca zacieśnienie współpracy z tą instytucją.

30. Zaleca rozpoczęcie prac nad ujęciem w ramy prawne i strukturalne działań międzysektorowych Komisji Europejskiej, które umożliwią skoordynowanie działań w zakresie europejskiej polityki leśnej, co będzie miało decydujące znaczenie po wygaśnięciu Planu działań na lata 2007–2011.

31. W związku z międzysektorowością zagadnień leśnych zaleca rozpoczęcie prac nad powstaniem wiodącej instytucji odpowiedzialnej za politykę leśną UE i wyposażeniu jej w niezbędne instrumenty finansowe.

Realizacja zamierzonych zadań poprzez edukację

32. Popiera wspieranie działań edukacyjnych i informacyjnych w zakresie ochrony środowiska, choć uważa, że efekty podnoszenia świadomości społecznej na temat korzyści płynących ze zrównoważonej gospodarki leśnej są ciągle niewystarczające, a co za tym idzie, w społecznościach UE brakuje pełnego zrozumienia płynących z tego korzyści dla rozwoju obszarów wiejskich.

33. Zaleca zwiększenie wsparcia dla działań edukacyjnych i informacyjnych, szczególnie tych skierowanych zarówno do właścicieli, jak i do zarządców lasów, w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej oraz udziału biomasy leśnej w celu osiągnięcia priorytetów celu 20-20-20.

Naukowe wsparcie jako podstawowy warunek osiągnięcia zamierzonych celów

34. Nauka oraz gospodarka leśna mają kluczowe znaczenie dla przystosowania się do zmian klimatu poprzez zmianę praktyk związanych bezpośrednio z hodowlą lasu dostosowującą odpowiednie gatunki do danej lokalizacji i przywracanie typów lasów, które zapewniają większą elastyczność w odniesieniu do zmian klimatu. W szczególności można przez to znacząco wpłynąć na lasy górskie, które pełnią funkcję ochronną przed zagrożeniami naturalnymi.

35. Popiera inicjatywy naukowo-badawcze badające możliwości energetyczne poszczególnych gatunków drzew oraz sposoby ich plantacyjnej uprawy, ich zdolność przystosowania się do różnych warunków klimatycznych i geograficznych oraz możliwości poprawy ich materiału genetycznego, których wprowadzenie skutkuje wysokimi przyrostami biomasy leśnej wykorzystywanej zarówno do produkcji drewna użytkowego jak i drewna na cele energetyczne, co pozwala na zwiększenie masy drewna na oba cele. Jednocześnie jednak należy systematycznie badać i oceniać skutki ekologiczne.

Certyfikacje jako element zrównoważonej gospodarki w lasach

36. W pełni akceptuje zachęcanie do wykorzystywania drewna i innych produktów leśnych pochodzących z lasów zarządzanych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to w szczególności energii i surowców. Popiera również certyfikację gwarantującą poprawny sposób zarządzania obszarami leśnymi i unikania wprowadzania na rynek drewna niewiadomego pochodzenia, podkreślając jednocześnie rolę, jaką w zakresie zarządzania mogą odgrywać władze lokalne i regionalne.

37. Popiera wysiłki na rzecz ogólnoświatowej certyfikacji drewna i produktów drewnianych, takie jak inicjatywy FLEGT, o ile opierają się na obecnie obowiązujących systemach certyfikacji (PEFC i FSC), zwalczające nielegalne wyręby lasu, oraz inne inicjatywy zmierzające do porozumienia w sprawie walki z takimi zjawiskami, co wraz z preferencjami dla produktów pochodzących z podmiotów certyfikowanych przyczyni się do

skutecznego zahamowania napływu drewna i produktów nielegalnego pochodzenia.

38. Zachęca do rozważenia na poszczególnych szczeblach decyzyjnych ewentualnej daty wprowadzenia obowiązkowej certyfikacji na terenie UE.

Działania gospodarcze związane z bioróżnorodnością i wielofunkcyjnością lasów

39. Biorąc pod uwagę, że wzrost bioróżnorodności zwiększa odporność lasów, co pozwala w znacznie większym stopniu wykorzystać potencjalną możliwość siedlisk, zwraca uwagę na preferowanie działań zmierzających w kierunku zwiększania bioróżnorodności, ale z troską o wielofunkcyjność lasów i ich zrównoważony rozwój. W związku z tym proponuje, by nowe plantacje były zarządzane zgodnie z zasadami równowagi środowiskowej w celu ochrony gleby, fauny i flory.

40. Podkreśla, że lasy przeciwdziałają zmianom klimatu, między innymi dzięki wielofunkcyjnej gospodarce, magazynują bowiem 77 % światowych zasobów dwutlenku węgla w biomasie, dzięki czemu odgrywają podstawową rolę w globalnym obiegu węgla, regulując jednocześnie cykle biologiczne, oraz chronią glebę i wodę. Bez poświęcenia im szczególnej uwagi żadne ekologiczne cele nie zostaną osiągnięte.

41. Wzywa państwa członkowskie oraz Unię Europejską do tego, by wykorzystać Międzynarodowy Rok Lasów 2011 jako okazję do dokonania radykalnego postępu w sektorze leśnictwa i produkcji drewna.

Bruksela, 4 grudnia 2009 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Luc VAN DEN BRANDE